

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK V

DUNAJ, V SOBOTO, 25. II. 1950

ŠTEV. 15 (288)

Tito:

Jugoslavija ne prodaja svojih načel

Pretekli teden je govoril maršal Tito na predvolivnem zborovanju v Titovo Užice, kjer je poudaril, da Jugoslavija ne pripada nobenemu bloku. Slišali ste, je dejal, da kominformistični tisk že nad leto dni širi kampanjo, da prodajamo našo državo za dolarje, da prejemamo velikanska posojila in da celo za propagando dobivamo milijone dolarjev. Toda mi ne dobivamo za nobeno propagando denarja, za posojila pa smo prosili tam, kjer so prosili tudi oni, ki pa nič niso dobili in tudi nam delajo težkoče. Informbiro pravi, da dobivamo posojila, ameriška reakcija pa pravi, naj nam nič ne dajo, ker smo — kakor poudarja Informbiro — policijska država. Hotel bi samo nekaj povedati, ne smemo se opirati na nobenega, razen na naše lastne sile. Ako trgujemo na enakopravni podlagi, potem nikdar ne bomo pripravljeni trgovati z našimi načeli. Mi smo socialistična država, smo komunisti, ki gradimo socialistično državo, ki ustvarjamo socializem in od tega nikdar ne bomo odstopili, ne bomo delali nobenih koncesij, tudi ne v naši zunanji politiki.

Že od vsega početka vodimo dosledno in neodvisno zunanjo politiko. Zunanjepolitična vprašanja niso vprašanja kralkega razdobja, temveč so za nas zgodovinska vprašanja, ker prizadevajo socialistično deželo, ki je v polnem razmahu svoje ustvarjalne volje, v razmahu ustvarjanja nove družbe ter boljše in srečnejše bodočnosti. Voditelji take države pa svojih načel ne morejo prodati za nobene stroje, za nobeno ceno. Hodili bomo raje raztrgani, dokler ne bomo ustvarili to, kar potrebujemo. To naj vedo tisti v inozemstvu, ki mislijo, da bomo podlegli težkočam in prešli v njihov labor. Mi nismo v nobenem taboru, mi ne pripadamo nobenemu bloku, temveč smo dežela, ki gradi socializem in to hočemo ostati tudi v bodoče, pa naj pride kar hoče.

Vsem kominformističnim in kapitalističnim pisunom, ki ne poznajo našega ljudstva, ki ne vedo, kaj je naše ljudstvo trpelo, kaj so naši narodi pretrpeli med zadnjo vojno,

Washington. Ogromna večina ameriških rudarjev, ki že osem tednov stavkajo, je odložena nadaljevati stavko kljub pozivu Lewisa, naj opustijo svojo borbo in se vrnejo na delo. Lewis je že drugič pozval rudarje, naj prenehajo s stavko, toda rudarji nadaljujejo svojo borbo proti volji Lewisa, ki se je uklonil ukazu zveznega sodišča. Rudarji nameravajo nadaljevati stavko, dokler ne bodo podpisane delovne pogodbe z lastniki rudnikov. Stavka se je le še razširila, ker so začeli stavkati tudi člani Napredne zveze rudarjev. Stavkajoči rudarji nadzorujejo vhode v rudnike, da preprečijo stavkokazom prihod na delo.

Medtem javljajo, da bodo 27. februarja začeli stavkati tudi železničarji, ki odklanjajo razsodbo vlade v sporu z delodajalci. Stavka bo zajela okoli 300.000 železničarjev.

moramo povedati, da se motijo, ako mislijo, da bodo omajali naše vrste, kar poskušajo že nad dve leti. Nočemo se odreči načelom marksizma-leninizma, saj se tudi nismo, ko je Sovjetska zveza pričela s pritiskom. Nismo podlegli, še manj pa bomo podlegli pritisku iz zapada. Nimamo namena, iti h tem ali onim, sami si bomo utirali pot, z lastnimi silami ustvarili boljšo bodočnost. Ako pa bi zapad ne hotel več trgovati z nami ali pa bi prekinil obstoječe pogodbe ter pričel s pritiskom, potem se bomo odrekli raje delni pravčasni izpolnitvi petletke, kot pa našim načelom.

Maršal Tito je nadalje govoril o enotnosti jugoslovanskih narodov v

Ljudski fronti ter poudaril, da so dosegli v zadnjih letih velikanske uspehe, ker niso se spraševali, ali bodo gradili ta ali oni most, ta ali oni objekt. Naš cilj je bil — je poudaril — obnoviti, kar je bilo porušenega, potem pa graditi tisto, kar bo naše narode napravilo srečne. Ko smo pričeli, nismo imeli ničesar, nihče nam ni kaj dal. Kakor smo med vojno pričeli iz nič ustvarjati armado, tako smo tudi po vojni pričeli graditi novo državo.

Ob koncu je Tito govoril o trgovskih pogodbah in dejal, da Jugoslavija z vzhodom ne more trgovati, trguje pa z zapadom, kar delajo tudi vsi drugi. Toda Jugoslavija trguje z blagom, ne pa z načeli in z zavestjo.

Značilnosti avstrijske notranje politike

Delavci in nameščenci vseh obratov v borbi za draginjsko doklado

Vedno večja brezposelnost, stalno naraščanje cen najnujnejšim življenjskim potrebščinam, dnevno padanje življenjske ravni in čedalje večje pomanjkanje in beda širokih ljudskih množic so nekateri činitelji, ki so zelo značilni za vso avstrijsko notranjo politiko.

Kakor smo poročali že predzadnjo soboto, je bilo 31. januarja v vsej Avstriji 182.796 registriranih brezposelnih delavcev. Toda to število nikakor ne odgovarja dejanskemu stanju, saj dnevno slišimo o novem odpuščanju delavcev in nameščenec. Na Koroškem pa, kakor razvidimo iz najnovejših poročil, je vsak sedmi delavec in nameščenec brez posla in s tem seveda tudi brez služka. Prav nič boljši pa ni v ostalih avstrijskih pokrajinah, kjer število brezposelnih prav tako stalno narašča.

Kako pa je v Avstriji z vprašanjem mezd in cen? Pristojna mesta „rešujejo“ to vprašanje že vsa zadnja leta. In kako so ga rešila, če o rešitvi oziroma reševanju tega tako važnega vprašanja sploh moremo govoriti? — Poglejmo: Institut za gospodarsko raziskovanje je ugotovil, da so stroški za življenjske potrebščine narasli od decembra 1948 do decembra 1949 za 25 odstotkov, medtem ko so bile v istem času mezde zvišane samo za 11 odstotkov. Še bolj nazorno pa „reševanje“ tega vprašanja s strani avstrijskih vladnih krogov karakterizira ugotovitev delavcev družbe Alpine-Montan v Eisenerzu na Štajerskem, da so od maja lanskega leta cene narasle za 49 odstotkov, mezde pa so bile v istem času zvišane samo za 7 odstotkov.

Povsem razumljivo je, da delovno ljudstvo ob takih razmerah ne more molčati. Zato je ponovno odločno dvignilo svoj glas in začelo borbo za boljše življenjske pogoje.

V vseh industrijskih središčih, v vseh večjih in manjših obratih, v najrazličnejših delavnicah se zbira delavci in nameščenci na svojih sestankih in zborovanjih, na katerih zahtevajo, da osrednje sindikalno

vodstvo podvzame vse glede čimprejšnje pravične rešitve vprašanja mezd in cen, se pravi, da končno doseže izenačenje mezd in plač z obstoječimi visokimi cenami.

Dokler pa vprašanje mezd in cen ni dokončno in pravično rešeno, zahtevajo izplačilo tekoče draginjske doklade, in sicer delavci 50 šilingov tedensko, nameščenci 200 šilingov mesečno, vajenci pa 10 šilingov tedensko. Ta tekoča draginjska doklada mora biti prosta vsakega davka.

Za dosego teh svojih popolnoma upravičenih zahtev so delavci in nameščenci odloženi uporabiti vsa sindikalna sredstva, ki jim stoje na razpolago in se boriti do popolne zmage.

Na štajerskem

Borbo za izenačenje mezd s cenami in, dokler to vprašanje ni dokončno in pravično rešeno, za tekočo draginjsko doklado, so začeli delavci v plavžih Donawitza in Eisenerza. S sestanka obratnega sveta, ki je bil sredi januarja, so poslali svojemu centralnemu sindikalnemu vodstvu resolucijo, v kateri zahtevajo, da centralno sindikalno vodstvo, dokler mezde ne bodo izenačene s cenami, doseže pri podjetniških tekočo draginjsko doklado, ki znaša 50 šilingov tedensko. Drugače ob današnjih visokih cenah nikakor ne morejo več izhajati.

Plavžarjem so se takoj pridružili delavci družbe Alpine-Montan v Eisenerzu, gradbeni delavci v Fohndorfu, delavci tekstilne industrije v Leobenu, delavci tovarne „Austria Email-Werke“ v Knittelfeldu, delavci tovarne železniških vagonov v Gradcu, nadalje graški železničarji, ki zahtevajo tekočo doklado mesečno 200 šilingov, graški občinski uslužbenci, ki zahtevajo primerno doklado za premostitev, delavci v krojaških delavnicah v Gradcu, ki zahtevajo tekočo draginjsko doklado, ki mora odgovarjati sedanjim visokim cenam, in še mnogi drugi.

(Nagaljevanje na drugi strani)

IZ VSEBINE:

Čepci — Bolničarka Pavla — Na Gosposvetskem polju — Pogrebni govor — V slovenskih vaseh — Štajerska Lenčka.

Pred Pokrajinskim zborom Demokratične fronte delovnega ljudstva

Jutrišnji Pokrajinski zbor Demokratične fronte delovnega ljudstva bo vsekakor pomemben mejnik v vsej dosednji borbi za nacionalni obstoj in popolno enakopravnost slovenskega naroda na Koroškem. Na njem se bodo zbrali izvoljeni zastopniki vseh onih koroških Slovencev, ki so po vseh težkih preizkušnjah minulega leta še ostali zvesti svojemu narodu, ki niso in tudi nikoli ne bodo klonili in ki so trdno odločeni, da nadaljujejo pot, ki so jo nam koroškimi Slovencem pred leti začrtali naši junaški partizani.

Ob tej priložnosti bi se nekoliko ozrli nazaj na čas, ko je bila DFDL ustanovljena in začela med našim ljudstvom s svojim plemenitim delom ne samo za blagor in v korist koroških Slovencev, temveč vseh delovnih ljudi sploh.

Sprva bi vsekakor ugotovili, da je Demokratična fronta delovnega ljudstva edina politična organizacija na Koroškem in v vsej Avstriji, ki v resnici zastopa koristi koroških Slovencev in se dejansko bori za njihove osnovne demokratične in človeške pravice. To nam dokazuje njen program, ki ga dosledno uresničuje, vse njeno dosedanje delo, ki je bilo in je ogromne važnosti za demokratično in revolucionarno gibanje slovenskega delovnega ljudstva na Koroškem, ter njena vztrajnost in trdovratnost v borbi.

S tem, da je že v vsem začetku pravilno postavila nacionalno vprašanje na Koroškem, se pravi, vprašanje koroških Slovencev in njihove ohranitve, kot dela celokupnega slovenskega naroda, in aktivno pristopila k njegovi rešitvi, je DFDL silno pridobila na ugledu in avtoriteti pri vseh poštenih in iskrenih koroških Slovencih. DFDL in njeno vodstvo se tudi zavedata, da se bo mogel slovenski narod na Koroškem ohraniti in resnično napredovati samo tedaj, če bo najtesneje povezan s svojim matičnim narodom v svobodni domovini. Zato je nujno odkrito stremenje, da se vez, ki nas veže s svobodno matično državo, čim bolj utrdi in da se medsebojni odnosi čim bolj poglobijo.

Demokratična fronta delovnega ljudstva se v polni meri zaveda nalogo, ki jih je pred njo postavilo ljudstvo. Zato jih tudi vestno izpolnjuje, čeprav so težje in je mnogo krat treba premostiti silne ovire in težkoče. DFDL se mora boriti tudi proti celi vrsti sovražnikov, ki jo že iz vsega početka poskušajo diskreditirati in njeno delo onemogočiti. Pa čeprav se vsi skupaj — od najzagrizenejših velenemških šovinistov in protislovenskega celovškega ordinariata preko informbirojevskih klevetnikov v KPA pa tja do izdajalske tako imenovane „Krščanske ljudske stranke“ — še tako krčevito prizadevajo, da bi jo onemogočili, ugonobili, pa naj se v ta namen poslužujejo še tako gnusnih sredstev, zaželenega cilja niso dosegli doslej in ga tudi ne bodo v bodoče. Za časa jesenskih državno-zborskih volitev je OeVP-jevski podružnici KLS sicer uspelo, da je z zlorabljanjem verskih čustev našega ljudstva v strankarsko-politične svrhe, k čemer je dodal svoj pečat še celovški ordinariat z

(Nadaljevanje na drugi strani)

Ali je nova vojna res neizogibna?

Ko se pred dnevi peljem s tramvajem po Beljaški cesti, slišim, kako se dva celovška delavca pogovarjata o „bližajoči se novi vojni“ ter da „bomo morali spet v vojsko“.

„Brez vojne ne bo šlo, boš videl, da ne“, pravi prvi, ki ima pri sebi kakih pet let starega sinka in ga pri tem žalostno pogleda.

„Tudi jaz sem tega mnenja“, ves zamišljen pritrdi drugi. „Vse tako kaže, da bodo „veliki“ slej ko prej treščili skupaj. Mi pa bomo morali spet v vojaško suknjo, v vojsko, na fronto. Vrag naj vzame vojno!“

„Da, da, spet bomo morali glave tja držati za druge, za gospodo!“

In spet pogleda svojega sinka, ki se ne zmeni za ves ta pogovor, ga niti ne razume, temveč brez vsakih skrbi gleda skozi okno in opazuje, kako hiše in drevesa „letijo“ mimo njega ali pa opazuje sprevednika, kako daje ljudem vozne listke.

„Prekleti časi, v katerih živimo“, nadaljuje ves zamišljen. Po daljšem presledku reče nekoliko mirneje:

„Če že mi ne, vsaj naši otroci bodo imeli boljše.“

Morda bi kdo rekel, da sem si ta pogovor zmisllil, ker pač hočem nekaj napisati. Pa ni tako. Živa resnica je. Takšnih sličnih pogovorov ter razmotrivanj, kako bo z vojno, pa ni slišati samo v tramvaju. Slišimo jih povsodi in vsak dan, slišimo jih v trgovini, v gostilni, v tovarni, v delavnici, na cesti. Povsodi danes govorijo o novi vojni, ki bo prišla, ki je neizogibna. Ali pa: spet bomo morali v vojsko, morali na fronto, morali in morali.

Stavimo si enkrat vprašanje, v kolikor si ga še nismo, komu prav za prav koristi imperialistična, osvajačna vojna? Kdo se je okoristil v drugi svetovni vojni, katere posledice še danes na lastni koži občutimo? Mar mi, delovno ljudstvo, delavci, kmetje ali obrtniki, mar tisti, ki so leta in leta prelivali kri na fronti za njim popolnoma tuje, ja celo nasprotno interese? Mar tista žena, ki je noč in dan trepetala za svojim možem, ki so ga tuji interesi potisnili daleč na jug, v Afriko? Mar tista mati, ki še danes preliva solze za svojimi sinovi, ki jih pokriva tuja zemlja daleč na severu, nekje na Norveškem? Mar tisti nedolžni otročiči, ki jim je zadnja vojna vzela očeta, rednika? — Gotovo ne. Okoristili so se drugi — gospoda, finančni mogotci, veleindustrialci, izkoriščevalci delovnih ljudi, imperialisti. Torej tisti, ki danes spet rožljajo z orožjem in grozijo svobodljubnemu človeštvu z atomsko in v zadnjem času z vodikovo bombo, tisti, ki bi rajši danes kakor jutri zanetili novo vojno, ker v njej pač vidijo nove dobičke. Da mora za to izkrvaveti in žrtvovati svoje življenje stotisoče in milijone preprostih, delovnih ljudi, jih niti najmanj ne moti. Gre jim samo za to, da si nakopižijo denar, bogastvo. Delovni človek pa je po njihovem mnenju itak samo zato na svetu, da za nje dela, da se jim brezpogojno pokori in brez vsakega ugovora stori vse, kar mu veljijo.

Toda ali je res tako? Ali delovni ljudje res nismo za drugega na svetu, kakor pa da ubogamo in delamo to, kar drugi hočejo? Mislim, da ne. Saj smo ljudje, kakor vsi drugi in imamo vsaj isto pravico do življenja kakor izkoriščevalska gospoda. Zakaj, mi delamo od zore do mraka, dočim gospoda lenari in živi na naš račun; mi — delovno ljudstvo — smo tisti, ki ustvarjamo vse dobrine sveta; delovni človek obdeluje polje in prideluje hrano, koplje rudo, izdeluje stroje, obleko, obutev, skratka vse, kar je potrebno za vsakdanje življenje.

Delovni človek pa poleg tega izdeluje tudi orožje, čeprav tega za vsakdanje življenje nikakor ne potrebujemo. „Povelju od zgoraj“ se pač „mora“ pokoriti in na to povelje vzeti tudi z lastnimi rokami izdelano orožje in se vojskovati za

svojega „gospodarja“, čeprav je to njemu samemu v škodo in čeprav „mora“ pobijati svoje tovariše — delovne ljudi drugih narodnosti.

Toda, ali vse to res mora? Na to vprašanje dajo najlepši odgovor pristaniški delavci južno-francoskega mesteca Nice, ki so pred kratkim dobili nalogo, da natovorijo na ladje različni vojni material, ki je bil namenjen za kolonialno vojno v Indokini. Pristaniški delavci v Nice-u ne samo da omenjenega vojnega materiala niso natovorili, temveč so ga pogreznili v morje in ga s tem popolnoma uničili. Čeprav je policija poskušala to preprečiti s solzilnim plinom, ni uspela. Zmagala je le enotna in trdna volja pristaniških delavcev.

Tako, kakor pristaniški delavci v Nice-u, se „moramo“ pokoriti „povelju od zgoraj“. Nismo živina ali kak drug brezpomemben predmet, da bi gotovi krogi z nami lahko po mili volji ravnali. Smo ljudje, ki imamo svojo lastno voljo; samo se moramo tega tudi zavedati kakor tudi, da, če smo enotni in strnjeni, predstavljamo silo, ki je nihče ne more uničiti.

Zato je tudi vojna odvisna iz-

ključno od nas delovnih ljudi. Gospoda sama se ne vojskuje; vedno pošlje na bojišče le druge, da za njene koristi prelivajo kri, čeprav proti svoji lastni volji. Če bomo seveda hoteli v vojsko, se bomo svoje vedno spet ponavljale. Če pa bomo enkrat gospodi odločno povedali, da smo se iz zadnjih vojn nekaj naučili, da jih ne moremo več, temveč da hočemo v miru živeti, delati zase in si končno ustvariti boljše življenje, svetlejšo bodočnost, tedaj vojni tudi ne bo več. Gospoda sama — kakor smo že ugotovili — se še nikoli ni vojskovala in se tudi ne bo.

Šele, če bomo vse to upoštevali in se po tem tudi ravnali, bomo ustvarili jamstvo, da se bo našim otrokom godilo boljše, da bo enkrat resničen in trajen mir na svetu. Nikoli pa ne smemo pozabiti, da so bile vojne samo zato, ker se je ljudstvo brezpogojno pokorilo tako imenovanemu „povelju od zgoraj“ in se ni zavedalo, da jih, samo če hoče, enkrat za vselej lahko prepreči. V kolikor se tega nismo zavedali doslej, imejmo to pred očmi v bodoče, kajti nova vojna ni neizogibna!

Značilnosti avstrijske notranje politike

(Nadaljevanje s prve strani)

Na Dunaju

V borbo za draginjsko doklado, ki so jo začeli štajerski delavci, so se vključili tudi delavci in nameščenci vseh dunajskih obratov in tovarn. Delavci petrolejske rafinerije „Nova-Schwechat“ zahtevajo 50 šilingov tedensko, isto delavci tekstilne industrije v Atzgersdorfu, delavci tovarne usnja Gerhardus na Dunaju, delavci „Elin-AG“ v Liessingu, delavci tekstilnih obratov v Floridsdorfu, delavci in vajenci (tedensko 10 šilingov) v kovinski industriji v Floridsdorfu in Stadlau-u in drugi. Delavci v avstrijski tobačni tovarni v Ottakringu zahtevajo 60 šilingov tedensko, nameščenci čokoladne tovarne Neisse & Co. na Dunaju zahtevajo mesečno 200 šilingov od 1. junija 1949 nazaj. V to borbo pa so se vključili tudi dunajski učitelji obveznih šol, ki zahtevajo izenačenje svojih plač s cenami, začasno pa sedanjim cenam odgovarjajočo doklado za premostitev.

Na Nižjem Avstrijskem

Javni nameščenci zahtevajo tekočo doklado za premostitev, dokler ne bo dokončno urejeno vprašanje mezd oz. plač in cen.

Delavci v „Rax-Werke“ v Wiener Neustadtu zahtevajo tedensko 50 šilingov draginjske doklade za vse delavce ne glede na starost in spol, dokler ne dosežejo zvišanja mezd. Hkrati so pozvali delavce vseh obratov v okraju, da se priključijo tej zahtevi. 50 šilingov tedensko zahtevajo tudi delavci tovarne strojev v Leobersdorfu, tekstilni delavci v Kremsu in mnogi drugi.

Na Koroškem

Gibanje za izenačenje cen in za draginjsko doklado je zavzelo precejšen obseg tudi na Koroškem.

Delavci koroških tovarn kemičnih proizvodov zahtevajo, dokler jim ne zvišajo mezd, tekočo draginjsko doklado, ki je v skladu z današnjimi cenami. V kemični tovarni v Weissensteinu zahtevajo delavci tedensko 50 šilingov. Tudi delavci v Hüttenbergu, rudarji in kovinarji v Radentheimu ter rudarji v Bleibergu zahtevajo tedensko doklado v višini 50 šilingov. Delavci in nameščenci v celulozni tovarni St. Magdalen zahtevajo mesečno draginjsko doklado 200 šilingov. Tudi javni nameščenci Koroške zahtevajo 200 šilingov mesečno in so to v posebni restituciji sporočili sindikalnemu vodstvu. Za zvišanje plač se borijo tudi beljaški učitelji obveznih šol ter delavci in nameščenci številnih dru-

gih obratov in delavnic na Koroškem.

Na Zgornjem Avstrijskem

V borbo za draginjsko doklado — 50 šilingov tedensko — so se vključili tudi delavci največjega avstrijskega obrata „VOeSt“ v Linzu, kakor tudi delavci tovarne aluminija v Ranshofenu in železniški uslužbenci direkcije Linz. Ostali delavci in nameščenci v Linzu zahtevajo tedensko doklado 60 šilingov, vajenci pa 10 šilingov. Obratni sveti nameščencev v Steyr-skih tovarnah zahtevajo mesečno doklado 200 šilingov, prav tako tudi občinski uslužbenci mest Linz in Steyr. Poleg vseh drugih obratov in delavnic na Zgornjem Avstrijskem zahteva tedensko draginjsko doklado tudi delavstvo v zgornje-avstrijskih tekstilnih in usnjarskih obratih.

Na Solnograškem

Plavžarji in rudarji v obratu Saline v Halleinu zahtevajo mesečno draginjsko doklado 200 šilingov. Solnograški nameščenci ugotavljajo v svoji resoluciji, da so najslabše plačani delojemalci v privatnem gospodarstvu in zahtevajo zvišanje plač, ki je v skladu z današnjimi nemogoče visokimi cenami.

Na Tirolskem in Predarlskem

so se delavci in nameščenci prav tako kakor v ostalih pokrajinah vključili v borbo za izenačenje cen oz. za draginjsko doklado in hkrati s tem za boljše in znosnejše življenje.

Sindikalno vodstvo se mora učiti revolucionarnosti od delovnega ljudstva

Kaj pa tako imenovano vodstvo avstrijskega delovnega ljudstva? — SPOE-jevski sindikalni funkcionarji več ali manj molčijo, KPOE-jevski pa ugotavljajo in registrirajo dogodke. In to je vse, kar storijo. Pač vsi zvesto izvršujejo direktive vsak svojega gospodarja — eni zapadnega imperializma, drugi Informbiroja — kar pa nikakor ni v interesu avstrijskih delovnih ljudi. Revolucionarnosti — če bi sploh hoteli biti pravi revolucionarji in smatrali za svojo dolžnost, da se postavijo na čelo delavskega gibanja — bi se morali učiti od delovnega ljudstva, ki je že nešteto krat dokazalo svojo revolucionarnost in jo dokazuje tudi zdaj v borbi za pravično rešitev vprašanja mezd in cen. Samo mu je vedno manjkalo in tudi tokrat mu manjka pravega revolucionarnega vodstva, ki bi mu stalo na čelu in ga povedlo do končne zmage. Današnje tako imenovano vodstvo avstrijskega pro-

Pred Pokrajinskim zborom...

(Nadaljevanje s prve strani)

ekskomunikacijo DFDL, slovensko ljudstvo nekoliko zbegala in razcepila in da smo koroški Slovenci ostali brez lastnega zastopstva v deželnem zboru, toda hkrati se je le še bolj razkrinkala in pokazala svoj pravi obraz. Mnogi, ki so ji nasedli, so že spregledali in krenili na pot pravice in resnice, ki jo hodi le DFDL. Drugi pa, ki so danes še pod vplivom protinarodne KLS in ji nasedajo, bodo prav tako slej ko prej spregledali in krenili spet na pravo pot. To nam jamči naša vseljudska DFDL s svojo edino pravilno in dosledno politiko in linijo, in njeno vztrajno delo za blagor vsega našega ljudstva.

Demokratska fronta delovnega ljudstva pa ni samo zaščitnica nacionalnih pravic koroških Slovencev, temveč štiti in brani tudi njihove socialne koristi. Bori se za to, da slovenskega kmeta ne bo več izkoriščala in zatirala veleposestniška gospoda, da slovenskega delavca ne bodo nasilno odtujevali in ga zaradi svoje narodnosti metali iz tovarn in delavnic, skratka, bori se za gospodarsko in socialno neodvisnost in enakopravnost koroških Slovencev. Pri tem ji nudita močno oporo prav Zveza slovenskih zadrug in Slovenska kmečka zveza, ki se bavi izključno z gospodarskimi vprašanji slovenskega ljudstva.

Pa ne samo to. Demokratska fronta delovnega ljudstva je danes tudi edina revolucionarna in napredna politična organizacija v Avstriji. Zato je njena naloga tudi v tem, da pokaže pravo pot avstrijskemu delovnemu ljudstvu, po kateri se bo osvobodilo izpod kapitalističnega zatiranja in izkoriščanja in ustvarilo svojo lastno državo, v kateri bo odločalo in si vladalo izključno samo. V tem mu mora dajati zgled in nuditi vso moralno podporo. To je potrebno zlasti zdaj, ko avstrijsko napredno gibanje nima revolucionarnega vodstva, marveč je to, kar se naziva še „vodstvo“, čisto navadna agentura tujih interesov. S tem pa bo DFDL ustvarila tudi vse pogoje za mirno sožitje in bratsko sodelovanje slovenskega in avstrijskega delovnega ljudstva, uničila zadnje ostanke skrajno škodljivega šovinizma in ustvarila resničen mir v deželi.

Nekaj smo od ustanovnega zbora DFDL do danes že ustvarili, toda treba bo še mnogo, mnogo dela, dokler program DFDL ne bo v celoti uresničen. Pri temu delu pa moramo pomagati vsi slovenski delovni ljudje brez razlike, kajti tu gre za nas, za naše skupne koristi. Strnjevanje in enotni v DFDL, ki je edina garant naše boljše bodočnosti, moramo ustvariti resnično demokratično fronto vseh delovnih ljudi in tako enkrat za vselej preprečiti temne naklepe protiljudskih elementov, ki bi radi videli, da bi bili delovni ljudje njihovi brezpravni sužnji, ki bi jih lahko po mili volji izkoriščali.

V našem primeru pa gre še zato, da ustvarimo močne temelje, na katerih se bo naš narod, prost in na svoji zemlji svoj gospod, v bodoče še lepše razvijal in napredoval kot popolnoma enakopraven narod med vsemi ostalimi narodi na svetu.

letariata je za to nesposobno niti tega vsled svoje brezpogojne poslušnosti in vdanosti na eni strani zapadnim imperialistom, na drugi strani pa informbirojevskim klevetnikom in hujskačem noče. S tem eno kakor drugo izdaja interese svojega ljudstva. Zato je prvenstvena naloga avstrijskega delovnega ljudstva, da obračuna s starim izdajalskim vodstvom in si poišče nove, revolucionarne in borbene voditelje, ki bodo v resnici zastopali in se dejansko borili za njegove interese in pravice. **Samo s takim, resnično revolucionarnim vodstvom na čelu bo avstrijsko delovno ljudstvo tudi sposobno, da si bo končno pribrilo boljše življenjske pogoje, boljše bodočnost.**

POPOTNI ZAPISKI

IZ ŠVEDSKE DEŽELE

ČEPCI

Pred dve sto leti se je na švedskem razvila vojna med „čepci“ in „klobuki“. Prava pravcata vojna. Dajali so se podnevi in ponoči, dajali so se cele tedne in mesece. Dajali so se polnih trideset let brez prediha. Zdaj so se „klobuki“ polastili oblasti, potem so spet „čepci“ prišli na vrh. V splošnem se je ta menjava naglavnih pokrival odražala v veliki meri med ljudstvom in švedski pregovor še danes pravi: „Gospoda se prepira, siromaki pa imajo od tega rdeča ušesa.“

„Klobuke“ so tiste čase imenovali fevdalce in aristokrate, „čepce“ pa male in uradniške plemiče.

Od tistih dob je vojna na švedskem utihnila. Današnji čas se lahko v tej državi okorišča s klobukom sleherni človek, s čepci pa samo čudaki starci in sicer v dobi spanja. No, če pa hočejo kogar koli označiti kot telebana in nevedneža, poreko o njem: „To vam je čepec in zaspanec!“

Na švedskem sem bil že mnogo krat. Naneslo je, da sem to deželo obiskal tudi v minuli vojni. Švedska je igrala vlogo nevtralne države. V Stockholmu je na Kungsgatanb, kakor se imenuje Kraljeva ulica, stala ogromna vitrina z zemljevidom vojaških operacij. Sleherno jutro je prišel k vitrini mlad človek, zastopnik brzojavne agenture, in skrbno premaknil vrstico na vzhod. Tista vrstica je namreč kazala frontno črto.

No, pa je nekega dne na fronti nastopil prelom. Sovjetska armada je prešla v napad. In zdaj je roka tega mladiča začela vleči vrstico na zapad. In to se je zgodilo kar po trikrat na dan. Neko noč pa sta izginila mladič in zemljevid. Prebivalci Stockholma si tega niso mogli razložiti in tudi jaz tega nisem mogel razumeti. Vem pa, da so bili samo politični „čepci“ zadovoljni. In ko so vprašali zastopnika agenture, kaj neki je bil vzrok, da je zemljevid izginil, je mož razložil, da brzojavni agenturi nikakor ni treba ogrevati za napredujoči pohod Sovjetske armade. Premikanje vrvice je bojda mnogo zaskrbelo.

Tiste čase so v kinu „Spegeli“ od jutra do noči predvajali kratkometražne filme. Vse sam nemški izdelki. Ko pa je nastopil prelom na fronti, je bil „prelom“ tudi v kinu „Spegeli“. Na platnu so se pojavili poltrti Frici, do kolena v snegu z ovitimi glavami, s prezeblimi ušesi. Spiker iz rodu „čepcev“ je z obupnim glasom vzklikal proti gledalcem: „Ali se je mogoče bojevati v taki deželi?“

Proti koncu leta 1947. sem vnovič obiskal švedsko. To je bilo tisti čas, ko so tja prispeli tudi sovjetski gostje na kongres švedskih profesionalnih zvez. Nekateri stockholmski dnevniki so z neprikritim občudovanjem pisali, da kljub vsemu skrbnemu iskanju niso mogli najti med sovjetskimi gosti niti enega bradača. To se pravi, da se sovjetski možje brijejo.

Med sovjetskimi gosti so bile tudi ženske. Ena izmed njih je napravila na poročevalca lista „Westmanlands Lens Tidning“ nedopovedljiv vtis. V svojem opisu je sporočil čitateljem, da sovjetska oblast žensk ni „šablonizirala“.

Pri tej priliki se je s to delegatko primeril ljubezniv slučaj. Iz oblačilne tovarne „Oskarija“ je prišel k delegatki neki delavec in ji nekoliko zmeden rekel:

— Dovolite mi, da se dotaknem usnja na vaših čevljih!

— Izvolite!

— To je usnje? Pravo pravcato rusko usnje? Takšnega pri nas nimamo. In vaša obleka je tudi ruska?

— Kupila sem jo v nekem moskovskem ateljeju izgotovljenih oblek.

Delavec je zmajal z glavo:

— O, ko bi vedeli gospa, kako kipijo naši „čepci“, kadar pisarijo o vaši domovini.

Švedski „čepci“ se v veliki meri pitajo z importirano lažjo. In te laži uvažajo semkaj gostje in turisti iz raznih daljnih in prekomorskih dežel.

Na nekem zasedanju kongresa švedskih profesionalnih zvez je nastopil kot zastopnik Amerikanske federacije dela Irving Brown. Poslušal sem njegov govor in se mi je zdelo, da je mož preoblečen Hearst. O čem le ni besedičil! O „železni zavesi“, o „boljševiški napadalnosti“, o „nevarnosti, ki se plazi z vzhoda...“ Kratko povedano, z velikim zamahom je ponavljal vsakovrstne vsakdanje izmišljotine cenenih pocestnih lističev svoje domovine.

Med nastopom tega govornika so delegati in gostje kihali, se usekali in se nalašč hrupno pogovarjali med seboj.

Večina švedskih dnevnikov ni hotela objaviti zmerjalnega samogovora prekooceanskega gosta. Pa je dnevnik „Dagens Niheter“ objavil na prvi strani „pozdravni govor“ mistra Browna in poleg njega — fotografijo ... sovjetskih gostov.

Milo rečeno je to bila velika netaktnost. Na hodnikih poslopja, kjer je bil kongres, je eden izmed švedskih delegatov, prebira „Dagens Niheter“, rekel nekemu sovjetskemu delegatu:

— Ne menite se za to! Saj Brown sploh ni delegat, marveč turist...

Gostov in turistov izza meje je na švedskem čudovito mnogo. So prav solidne podobe. Fantov in deklet ni med njimi. Ti turisti so različnih vrst. Svoje potovanje tesno povezujejo z bussinesom, s trgovino. Zjutraj si ogledujejo tovarne in podjetja, čez dan jih ocenjujejo in zvečer pa, ko so končali kupčijo, srebajo kavo z benediktinec in kade cigare.

Benediktinec prinese turisti s seboj iz domovine. Na švedskem ga težko dobite. Tam pijejo raznovrstne napitke, okrašene z vsemi mavričnimi barvami. Samo brendvina, kakor se po švedsko imenuje žganje, ne dobite. Brendvin oddajajo samo na nakaznice. Mlad človek, ki je dobrega zdravja in razvitih mišic, ima pravico do mikroskopične doze žganja. Gospodje srednjih let iz neobremenjene družine, ki pa imajo znaten letni dohodek, prejema večjo mero. Starcem je prepovedano piti, zato jim odrezke za

žganje zamenjujejo z odrezki za kavo in tobak.

Eno izmed najbolj znanih društev v švedski deželi je združenje treznih. To pa seveda ne ovira mnogih članov, da si ne bi naskrivaj pribavili odrezkov za žganje. Ko je neki turist poklonil takemu treznežu steklenico whiskyja, mu je ta dolgo in hvaležno stresal roko in mu zatrdjeval:

— Werry good! Werry good!

Eni turisti odhajajo, drugi prihajajo. Dovtipneži zatrdjujejo, da odnašajo mnogi s seboj majčkene spominke, nu, recimo kakšno tovarno. Da bi vložili celotno podjetje v kovčeg, seveda ni mogoče, ampak pogodbo o kupljenem podjetju pa lahko docela svobodno vtaknejo v svojo listnico.

Tovarno celuloze „Tagefors Werk“ je že kupil neki turist z onega brega velikanske luže. Potem je prišlo na vrsto podjetje „AEG-Siemens“, potem je prišel v Stockholm v goste znani ameriški kralj reklame Powers. To vam je podjeten mož! Kar najnatančneje študira švedsko gospodarstvo in sestavlja spisek podjetij, ki bi jih kazalo vzeti s seboj čez mejo.

Neki podjetnik iz Falune, ki ne pripada društvu treznih, pač pa trezno presoja razvoj dogodkov, mi je rekel:

— Nekateri naši čepci se trudijo, da bi spremenili švedsko deželo v velesejem, na katerem bi po njihovi sodbi morali domovino razprodati — na debelo in drobno.

Inž. S. Glazunov

Bolničarka Pavla

V poletnem soncu je zavihrala naša zastava. Preko vinskih gričev posejanih s prelestno lučjo je široko zapela pesem harmonik. Nad gozdovi se je dvignila v nebo jata pličev in pozdravljala veseli dan. Bataljon je korakal po beli cesti, ki se je vijugala med goricami. Na čelu za zastavonošo četa mladih partizanov in tovarišic s pesmijo na ustnih in z žarom v očeh. Med njimi koraka bolničarka Pavla. Izpod čepice titovke ji je ušel pramen črnih las in mehko objel ozka, zagorela lica. V navdušenem zagonu plava pesem prav tja do Sv. Križa:

Nabrusimo kose,
že klas dozoreva...

Takrat sem jo prvič videl. Bilo je nekaj tednov pred zlomom Italije. Še bolj se mi je vtisnila v srce njena podoba, ko smo v noči, polni treskov in ognjenega dima, prinesli k njej ranjenega tovariša. Ko je klečala poleg njega in s spret-

no roko ovijala zevajočo rano, so padale okoli nas mine, a ona je vdanopravljala svoje težko tovariško delo.

V temni noči se skozi gozd pomika transport z ranjenci. Na nosilih leže ranjena, trpeča telesa, skozi šotorska krila pronica mrzel dež ter moči krvave obveze in pekoče rane. Ranjeni tovariš tiho stoka, noge nosilcev zadevajo v temi ob kamenje in nosila se tresejo. Preko ranjenčevega čela zdrse božajoča roka in mehki glas materinsko tolaži: „Potrpi, tovariš! Kmalu bomo na mestu. Hočeš čaja?“

Toplo mu postane pri duži, za trenutek izgine neznosna bolečina in poloti se ga dremavica. Transport potuje skozi noč in ob njem hodi med vetrom in dežjem bolničarka Pavla...

V prostorni sobi poje harmonika. Partizani so priredili miting in vse se vrti in veseli ob glasovih poskoč-

ne harmonike. V kotu sredi tovarišev stoji razžarjenih lic in s smehom v velikih, temnih očeh bolničarka Pavla.

„Od kod si, tovarišica?“

„Iz Bele Krajine, iz moje dežele sonca.“

Pogled se ji zamakne nekam v daljo, tja, kjer je najlepši košček sveta. Bela Krajina, naše srce, od koder smo vedno prinesli up, voljo in vero v zmago.

Prišla je nemška ofenziva. Od vseh strani so po cestah pridrle tolpe nemških banditov. Zemlja je zaplamenela v ognju krvave borbe. Bataljon za bataljonom je v borbah pokazal junaštvo sinov slovenske zemlje. Gorele so vasi. Vesela gora je v plamenu in dimu postala žalostna gora. Ponoči je bataljon zasedel visoki vrh Okroga kakor otok sredi razpenjenega morja. Zarana se bo pričel krvavi ples z roparsko drhaljo.

Okoli cerkve in dveh poslopij tolčejo granate. Med njih bučno rjovenje drdrajo strojnice. Ne boste nas pregnali z naših položajev! Granate bijejo okoli nas, ves vrh je zavil v žveplen čad. Šrapneli sekajo v drevje, streho, zemljo. A mi držimo. Po strmini lezejo morilci v oblekah kuščarjeve barve. Zmagoslavno tulijo, ko gledajo besneči pekel na vrhu.

Mitraljezec se dvigne izza kozolca in spušča vanje rafal za rafalom. Za hrbotom mu zažvižga granata. Tresk! Roka spusti orožje in telo počasi leze k tlom. Na usta stopi krvava pena in oči v smrtnem boju prosijo pomoči... Nov tresk! Skozi dim in plamen plane bolničarka Pavla. Vzame mitraljezca v naročje in mu odpne obleko. Ovoj prekrije smrtno rano. Skuša ga odvreči, a sama je prešibka. Kličje tovariše, naj prihite na pomoč, a oni ne morejo k njej, borijo se s požastjo, ki prodira v breg.

Okoli nje se zgrne zemlja. Ostrorazeleze preseka zrak in Pavla omahne. Preko črnih svilenih las in lica se potloči droben rdeč curek krvi in se spoji s krvjo tovariša na zemlji...

Med besnenjem borbe na vrhu je njena mrtva roka izpustila torbico, na kateri se je bleščal naš rdeči križ.

Bogo Flander — Kljusov Joža

FRAN ELLER:

Na Gosposvetskem polju

Sred polja sivega stoji
na zarah širnih kmet,
v praznino tiho, daleč v dim
gubi se mu pogled.

„Lepo pšenica rasla si,
lat zibala in klas,
čez tri ravni med klanci tri
o tebi žel je glas.“

A jaz te nisem, drug te je
požel do korenin:
ledeni vel in žel vihar
s polnočnih je pustin.“

Sred polja sivega mudi
od juga romar mlad,
zro tiho svetle mu oči
na vas in stolp in grad.

„Lepo mi, zemlja, evela si...
rod moj na tvojih tleh
čez tri meje med kralje tri
slovel je v davnih dneh.“

Prepalo vse... le kamenja
še kup je za spomin:
ledeni vel in žel vihar
s polnočnih je pustin.“

EVSTAHIJ ČOK :

POGREBNI GOVOR

Kaj vse se lahko človeku pripeti, če mu sreča ni naklonjena...

Ej tovariši in tovarišice, lepo in dobro nam je dandanes, ko si postiljamo svojo življenjsko posteljo brez skrbi za jutrišnji dan in jo moremo, namreč postelj, tudi s čim postiljati. V oblačnih zamočvirjenih predvojnih dneh pa je bila borba za obstanek za prenekatero kaj muke, polnega in je veljalo za ljudsko raj, bolj in žal le — kako je komu bila naklonjena sreča. Jaz, namreč Evstahij Čok, sem spadal med tiste, ki so se z malo ali nič uspeha trudili za vsakdanji kruh — redka je bila prilika, da sem ga ujel kje kak kos, kajti sreča mi v resnici ni bila naklonjena.

Tako se je zgodilo, da me je nekoč, ob uri bede in stiske obiskal dober znanec, spoštovan mož v črni suknji in s črnim žalnim trakom. Njega je sreča ljubila in sem se čudil, kaj da se mu je zgodilo zlega.

„Umrli mi je prijatelj, sijajen človek, v cvetu let. Jutri ga bomo pokopali in potrebujemo govornika. Kaj ko bi ti storil uslugo? Samo nekaj besed. Dobiš plačano in si povabljen na sedmino.“

„Zakaj ne“, sem rekel. „Storim uslugo. Mrtvim laže, kot živim. Opiši mi pokojnika.“

„Ime mu je Tomo, zapušča pet otrok in bil je športnik. Rekorder v teku na kratke proge...“

„Dosti. Vem vse. Zdaj mi daj še nekaj predujema za večerjo. Hvala. In kdaj bo pogreb?“

„Jutri popoldne ob štirih. Na svilenje!“

Še tisto noč se je rodil izpod mojega peresa pogrebni govor. Potlej sem skočil drugi dan k prijatelju Pankraciju izposoditi si črno obleko. In še k prijatelju Gumpežu po pokrivalo. Dal mi je prašen cilindar, že malce vdrt. Nosil sem ga pri poroki, je rekel, in sem ga že devetkrat preklel.

Prišel sem malce kasno. Ura je kazala deset čez štiri in pogrebci so bili že vsi zbrani. Nisem si jih pobliže ogledoval, se prerinil skozi gnečo, stopil h grobu, sklonil užaloščeno glavo in razgrnil rokopis:

„Glej, dragi Tomo, saj ne boš zameril, da smo se zbrali krog tebe tu na božji njivi, ki je to uro sprejela v svoja nedrija tvoje telo v večno počivališče. Ali slišiš, brat naš in prijatelj srčni, hočemo ti seči v možgane roko ob slovesu, ki nam krči srca in nam sili solze v oči, kajti to je zadnje slovo med teboj in med nami. Zakaj si odšel od nas, prijatelj dragi, zvesti, tovariš nesebični v sreči in nesreči, v joku in veselju, ljubeč mož in skrbni oče? Kje je zdaj tvoje hrabro, dobrohotno srce, kje tvoje oči, polne svetlih utrinkov življenjskega zdravja? Mrtvo je zdaj tvoje srce, ugasle so tvoje oči, mahnilo je tvoje smelo življenje v senco smrti, kakor orlu omahne zlomljena perot. Padel si kakor izpodsekan hrast, kruta roka zle usode ti je presekala življenjsko nit, ko si bil šele sredi zagona mladostnih sil, še poln velikih načrtov in razkošnih nadej. Bil si mož neustrašen, jeklen, neuklonljive volje, plemenite duše. Poštenost, odkritost in ljubezen so bile tvoja svetla načela, ki si jih napisal na svoje jasno, vedro čelo. Bil si mož, kakršnih se malo rodi na naši zemlji. Žalujta o torej zemlja in nebo, razmaknite se daljnje gore v bolesti, zakaj naša bolečina je brezmejna, bolečina ljubeče neotolajljive žene, ki je izgubila svojega dragega življenjskega tovariša, bolečina tvojih milih otrok, ki si jim bil skrbni oče in jim vsipal radodarno dobroto in zlate nauke iz svoje plemenite izkušene očetovske duše...“

Začutil sem zdajci, da se me je nekdo dotaknil in pridružen mrmranje je spremljalo moj pogrebni govor do kraja. Bil sem v elementu, nepristopen za kar koli.

„S kakšnim ponosom smo spremljali tvoje trijumfe, tvojo neimenovano slavo, ki si jo žel na športnih tekmovališčih, kjer si uril telo v plemenitem teku in ovenčal svoje ime s častjo kot še nikoli nikdar nihče. Velik športnik si bil, plemenit tekmeč, človek, ki sta mu bila zdrav duh v zdravem telesu alfa in omega življenjske poti. Zdaj se je iztekla tvoja pot, ki si jo tolikokrat meril s krepkim korakom, pretrgal si kopreno poslednje življenjske uganke. Zbogom dragi prijatelj in športni tovariš, jokamo ob zadnjem slovesu in naša srca so polna tuge, zakaj tvoja izguba je za nas nenadomestljiva. Predragoceno je bilo tvoje življenje, da bi ga mogli kdaj le za trenutek pozabiti. Zbogom še en-

krat, dragi Tomo, zbogom, zbogom...“

Jokal sem nad svojimi besedami in ganjen skromno umaknil korak nazaj. Toda o čuda, pogrebno prizorišče se je med govorom nenavaden izpremenilo. Večina pogrebcev se je razšla, tisti redki, ki so še ostali, pa so me prebadali sumljivo izpod čela, se med sabo razburjeno pomenkovali ter kazali s prstom name. Dobrega znanca, ki je naročil govor, ni bilo nikjer.

„Gospod, vi ste bolni,“ sta rekla dva neznana moža v črnem in me prišla pod pazduho.

„Govorili ste lepo, toda govor ni bil na mestu. Pokojniku je bilo že precej čez sedemdeset let, bil je vdovec brez otrok in se v svojem življenju nikoli ni bavil s športom. Kaj pa hoče invalid brez noge na športnem igrišču. In tudi mu ni bilo ime Tomo ampak Matevž...“

K A J U H :

V slovenskih vaseh

*Vsak večer z mrtvaškim prtom
hiše-okostnjake mrak pregrne,
vsak večer med razvaline črne
veter iz svobodnih gor zapiha
in med razvalinami tako-le vzdih:*

*Vsako noč prihajam med požgane hiše,
kjer nekda na oknih
so rdeče pelargonije cvetele,
kjer pod oknom fant dekletu
kmečki nagelj je v lase pripenjal.*

*Zdaj je žalostno in pusto tod...
Fant, ki je dekleta z rožo bil oktil,
je obležal v hostah lansko zimo...
In dekleta...?
V zaporih so umirala dekleta.*

*Kmalu vel bom po slovenski zemlji,
pel bom, vriskal od veselja
in junaški partizan bo z nagljem
okrasil lase dekletu,
vse drugače, lepše bo takrat na svetu.*

Štajerska Lenčka

„Lenčka, to pismo je važno! Z nobeno ceno ga ne sme dobiti v roke okupator,“ je dejal terenski obveščevalec, ko ji je izročil list, da bi ga odnesla eni izmed partizanskih enot. Lenčka je pismo stisnila v pest in se odpravila na pot. Stopala je po cesti proti Šmartnemu in premišljevala le o tem, da mora čimprej priti do partizanov. Samo da bo Šmartno mimo, pa bo dobro. Zavila bo v gozd, še malo globlje skozi šumeče listje in v bregu na majhni jasi jo bo čakal kurir. In še je premišljevala o važni pošti, ki jo nosi. Morda javlja pismo število okupatorjeve vojske, morda pravi trenutek za napad na vojaško skladišče ali pričakovani vlak z nemškim vojaštvom, ki ga bodo partizani pognali v zrak...

Nenadoma: „Stoj!“ Nemški policisti so ji zastavili pot. In Lenčka bi se zgovorila, da ima opravek v Šmartnem, pa se je dvignil izza hrbtov policistov režeči obraz izdajalca Pepija. Poznal je Lenčko. Ne boš se nam izmuznila kar tako, so govorile njegove oči, ko je pristopil k Lenčki in jo začel preiskovati. Nazadnje jo je zagrabil za pest. Trdo jo je tiščala. Izviti se mu, pobegniti, ji je šlo skozi glavo in njene oči so begale in iskale, kam bi skočila. Toda že ji je izdajalec iztrgal pismo. Planila je nanj, pograbila zmečkani papir in ga bliskovito požrla. Nihče več ne bo mogel brati sporočila. Nemški policist jo je zgrabil za ramo, odrinila ga je, toda nanjo so navalili še trije in jo pričeli neusmi-

„O, nesreča, torej sem se zmotil in govoril na tujem grobu. Kakšna donebesna smola! Človek bi se ubil.“

„Pomirite se, gospod, Vi ste bolni. Spremila vas bova k zdravniku. Še vse bo dobro.“

„Pustite me vendar, za božjo voljo, saj se mi ni zmedlo. Zamudil sem. Bil je nesporazum.“

Iztrgal sem se jima iz rok, pa sta še čas tekla za menoj, ne da bi me dohitela. Samcat sem se vračal čez polje v mesto, domov, čakati hude ure. Preteklo noč so spet uvedli zimski čas in pomaknili kazalce na urah nazaj. Tak je bil moj zagovor, s katerim pa nisem mogel potolažiti razsrjenega znanca. Moral sem mu še isti večer vrniti tistih nekaj desetakov predujema za večerjo.

Velja pa v življenju pravilo, da namreč obupati nikoli ne smeš, torej tudi ne vreči puške v koruzo. Napisal sem v naglici vrsto pogrebnih govorov za pokojnike vseh spolov in vseh starosti ter se ponudil pogrebniemu društvu za govornika-pripravnika. Pristali so na mile prošnje in mi določili za sredo govor na pogrebu deklice v cvetu let. V preveliki vnemi za svoj novi poklic pa sem zamenjal dneve in govoril že v torek na pogrebu neke ženske tele besede:

„Usojeni so rozi kratki dnevi. Zdaj je jesen in cvetje se je usulo, toda kako to, da je uvelo tudi tvoje cvetje, roža Verica, ki si bila vendar dih pomladi same, nje najrazkošnejši najžlahtnejši cvet in sad? Kdo bi še verjel pred nekaj dnevi, da ta roža ne bo dočakala meseca maj, ki je mesec ljubezni, in tvoje mlado lepo, upapolno življenje je bilo vendar posvečeno ljubezni v najidealnejšem, najčistejšem pomenu besede. Da bi ljubila zvesto vdanost, da bi postala zlata mamica sinom in hčerkam, da bi razdala svoje dobro, materinsko sree tistim, ki bi bili vredni zaupanja tvoje kristalne plemenite duše. Sklenila si svoje bele rožice v večnem miru in nam je tako strašno hudo, da te ni več, da te nikoli več ne bo med nas. Ne štej naših solz, o zla usoda, glej, še žalne ciprese se pripogibajo v silni bolesti...“

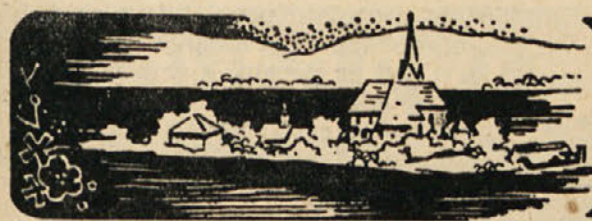
Učinek celotnega govora je bil presenetljiv in nepopisen. Pogrebci so me hoteli linčati, zlasti ženske in službujoči policist mi je napovedal aretacijo. Zastonj sem mu pajasnjeval tragično pomoto. O groza, o obup! Govoril sem namreč na grobu priletne samice, ki je zaobljubila večno devišstvo in žalujoči ostali so me tožili zaradi žaljenja časti in blatenja spomina blage pokojnice. Bil sem obsojen na poldrugi tisočak globe in sem odsedel — po zakonih brezposelnosti takratnega blagonaklonjenega družbenega reda — v zaporu med težkimi zločinci, petnajst dolgih dni.

(Humoreska „Tovariša“)

Ijeno biti po glavi. Nato so jo trdo zvezali.

Vlekli so jo s seboj. Med potjo so se ustavili pri neki hiši. Nemci so vstopili, Lenčka je ostala sama z izdajalcem. Prav blizu je tekla Mislinja. Lenčka je pogledala proti zeleni vodi, ošinila izdajalca in mu ukazovala šepnila: „Slovenec si, izpusti me boš!“ Ni čakala njegovega odgovora, zvezana je skočila proti bregu ter se pognala v vodo. Nemški plačanec se je prestrašil. Dvignil je brzostrelko in pomeril na drobno glavo med valovi.

„Ne streljaj!“ je kričnil Nemeč, ki se je prikazal v veži. Hotel je ujeti Lenčko živo. Toda bilo je prepozno. Rafal je završil, Lenčkina glava je izginila v reki, na mestu, kamor so padli streli, se je voda pordečila. Lenčka, junaška Štajerka, je padla, ker ji je bila ljubezen do svobode in delo zanjo najvišji ukaz.

Po naši zemlji

Škofiče. Košir Tevži, po domače Kajžnikov, in Pepca Aichholcer iz Gorič sta se poročila. Oba sta aktivna člana in pevca Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“. Vesela domača svatovščina je bila na Žih-poljah. Po svatbi so še povabili na dom pevce, kjer so peli in brenkali. — Tudi Čebrova Nani se je omožila in dobila mladega gospodarja, Jozeja iz Trga. Tudi Nani, ki je tudi članica Slovenskega prosvetnega društva, in njenemu ženinu so pevci na domu zapeli naše lepe pesmi. Čestitamo!

Kakor v več krajih po naših vaseh, je Slovenska kmečka zveza organizirala tudi pri nas šiviljski tečaj, ki se je pričel dne 6. februarja. Tečaj se dobro razvija in razstava, ki bo 26. t. m. bo pokazala uspehe našega dela. Tečaj obiskuje dvajset deklet, dočim se jih je za name-ravani tečaj Bauernbunda prijavilo samo šest.

Dobrla ves. V nedeljo, 12. februarja t. l., so nas obiskali igralci in igralke pliberškega prosvetnega društva, ki so gostovali pri nas s Finžgarjevo igro „Divji lovec“. Dragi gostje so nam podarili zares prisen umetniški užitek, posebno še, ker so igrali brezhibno vsi brez izjeme od Majde in Janeza do najmanjše vloge, ki se je pojavila na odru. Nam vsem bo prireditev ostala še dolgo v lepem spominu.

NAZNANJAM

da sem v Celovcu, Gasometergasse 10, odprl

gostilno „Obir“

in se priporočam za številni obisk. Prijatelji in znanci in vsi drugi gostje dobrodošli! Prepričajte se sami o dobri vinski kapljici, jestvinah in solidni postrežbi!

Gostilna je v bližini železniškega in avtobusnega kolodvora.

Valentin Hartman

Glas iz Hesselberga. Hesselberg, ki leži približno 70 km južnozapadno od Nürnberga, je bilo največje taborišče za izseljence in prav zaradi tega skoraj vsem koroškimi izseljencem najbolj znano. Da tudi tamošnjo prebivalstvo, četudi trdi Nemci, ni bilo stoddolno za Hitlerja in njegov tisočletni rajh, so tudi naši ljudje kmalu spoznali, in marsikateri se je tam s podeželjskim ljudstvom dobro seznanil in tako pride še od časa do časa kako poročilo o razmerah tam okoli. Nedavno je dobil eden naših izseljencev od tam pisanje in gotovo bo vse naše ljudi, ki so bili skoraj tri in pol leta tam, zanimalo. Taborišče je polno beguncev iz vzhodnih držav, tako Romunije, Madžarske itd. Sami „Volksdeutscherji“, veliko število tudi iz Ukrajine.

Poslopje letalske šole Hesselberg služi sedaj kot starostni dom, deloma pa kot okrevališče za vojne ujetnike, ki se vračajo iz Rusije. — Svoječasno je moral tam v okolici prisilno pristati neki Amerikaneec s svojim letalom. Tedanji Kreisleiter Ittemayr iz Wassertrüdingen-a je dal povelje, da so ga ustrelili. Sedaj

so Amerikanci obsodili tistega Kreisleiterja na smrt na vešalih, poleg njega tudi še njegovega adjutanta Stieglerja in tudi dotičnega, ki je oddal strel. — Župan Muschler in poštni upravnik Fuchshuber iz Ehingen-a kakor tudi nadučitelj Lober so bili dve leti internirani v taborišču in so sedaj odslovljeni iz službe. Kakor kaže to poročilo, tudi pravi Nemci svojih krvnikov niso prijemali z rokavicami.

Vsled tega spopada je bila razprava prekinjena za eno uro. Ko so se poslanci pomirili, je večina z dviganjem roke sklenila, izključiti komunističnega poslanca Mauro, ki je kot prvi napadel sedeže krščanskih demokratov.

S konference AFŽ

Dne 2. II. 1950 je bila konferenca aktivistk AFŽ, na kateri so bile zastopane žene iz vseh krajev Slovenske Koroške. Pomenile so se o vsem bodočem delu in si zadale naloge. Žene so iznašale vse probleme in sklenile, da bodo mednarodni praznik žena obhajale spet v Celovcu in ob tej priložnosti imele

Tečajnice na šiviljskem tečaju v št. Primožu

tudi svoj zbor. Sklenile so, da se bodo temeljito pripravile in obljubile, da bodo obvestile vsako ženo, da bo zbor tudi uspešen.

S konference so poslale naše žene pozdravno pismo Glavnemu odboru AFŽ v Ljubljano, v katerem pravijo, da se bodo žene še nadalje borile za pravice slovenskega ljudstva, ki je po krivični pariški kupčiji prisiljeno ostati v mejah Avstrije. Nadalje pravijo: „Budno zasledujemo Vaše delo in se učimo po Vaših izkušnjah. Borile se bomo za pravice in odgovarjale z dejstvi na vse klevete, ki jih širi Informburo o naši matični državi.“

SPZ naznanja

V okviru Slovenske prosvetne zveze bomo predvajali v spodaj stojčem sporedu naslednje jugoslovanske kulturne filme:

„Planica“

„Partizanske bolnice“

„V borbi za plan“

V kinodvorani v Pliberku v soboto, dne 25. februarja ob 18. uri

V kinodvorani v Železni Kapli v nedeljo, 27. februarja ob 11. uri.

V kinodvorani v št. Jakobu v Rožu v ponedeljek, dne 27. februarja ob 19.30 uri.

V kinodvorani v Vrbi v torek, dne 28. februarja ob 19. uri.

Zgoraj navedene filme bomo predvajali v zaključenih predstavah.

Vsi člani SPD in prijatelji slovenske kulture vabljeni.

ZVEZA SLOV. IZSELJENCEV

opozarja

vse izseljence, naj se pozanimajo pri pristojnih sodnijskih uradih, ali je njihovo premoženje pravilno vpisano v zemljiški knjigi na njih vloženo številko in ali so tudi vse parcele vpisane po številkah. Hkrati opozarjamo vse tiste, ki še niso v posesti izkaznice za žrtve (Opferausweis), naj takoj napravijo vlogo na deželno vlado, ker z 31. marcom 1950 poteče rok za vlaganje omenjenih vlog. Formularji za vloge se dobijo na sekretariatu Zveze slovenskih izseljencev, Celovec, Salmstraße 6.

Zveza slov. izseljencev

PREŽIHOV
VORANC:

POŽGANICA

„Tukaj ne ostanemo!“ so rekli nekateri in že začeli pobirati stvari. Pred hlevom so zagledali velikega hlapca. Vuga, Stražmir in še nekaj drugih je odšlo k njemu.

„Na parni je premrzlo, daj nam kak drug prostor!“

Veliki hlapec se je počohal za ušesi. Vedel je, kaj se je bilo malo prej pripetilo v hiši.

„Gospodar mi je sicer prepovedal, toda bil sem na vojni in vem, kako je, zato vam bom kaj našel. Noči so še premrzle!“

Odvedel jih je v stranski trakt gospodarskega poslopja in jim odkazal velik pritičen prostor, ki je jeseni služil za shrambo koruze in stročja. Poleg tega je bila še poseljska soba prazna.

„Tukaj se nastanite, kakor veste in znate!“

Vuga je velikemu hlapcu dal pet zavojev tobaka. Mož se je zadovolj-

no zarežal.

„Naš gospodar je včasih preveč nervozen.“

„Da, ali mi smo tudi ljudje...“

„Sovražijo nas, ker smo Slovenci...“

Veliki hlapec je skomignil z rameni in se počasi odstranil.

„Bi mogli dobiti kaj mleka pri hiši?“ so ga vprašali nekateri.

„Bom videl!“

Hlapec je šel in se kmalu vrnil: „Mleko je!“

Četniki so se preselili iz parne v novi kvatir, potem so si skuhalo večerjo in šli h kraju, le straža je bedela vso noč.

Drugi dan jih je čakalo neprijetno presenečenje. Požgajnar je že zgodaj zjutraj napregel ter se s hčerko odpeljal v Velikovec k zdravniku, ki je izstavil spričevalo o telesni poškodbi; na njenih prsih je našel veliko modro liso, ki jo je

povzročil četnikov sunek. S tem spričevalom je Požgajnar odšel na okrajno glavarstvo in se pritožil zoper ravnanje četnikov.

Narodni svet na Koroškem in politična uprava sta tedaj vodila politiko pomirjenja z nemško orientiranimi sloji, posebno pa z gospodarsko važnimi in vplivnimi osebami, skušajoč se nasloniti tudi na te sloje in si tako razširiti podlago med prebivalstvom. Nekateri oportunisti so se res začeli počasi in previdno nagibati k novim oblastem, od katerih so pričakovali koncesij in drugih gospodarskih ugodnosti. Nos teh veljakov je za vsak primer začel vohati naokrog. Leta 1949., pred spomladnimi boji, je bilo število takih oportunistov seveda še zelo majhno, preveč je bila še ukoreninjena vera, da bo mirovna konferenca vso Koroško prisodila Avstriji.

Tudi Požgajnar je bil tak veljak, s katerim je špekulirala upravna oblast. Dasi je bil zagrizen, aktiven avstrijski agent in je poslal sina v Volkswehr v Celovec, je oblast vendar z rokavicami ravnala z njim. Hčerko je orožništvo že dvakrat zaprlo zaradi hujskanja, a v Velikovcu so jo obakrat izpustili, medtem ko so druge vlačili celo na ljubljanski grad. Trdili so tudi, da mu bodo kmalu vrnili gostilniško koncesijo.

Okrajni glavar Kaki je poklical zastopnika vojaške komande, stotnika Šturma.

„Kaj delajo vaši ljudje, gospod stotnik? V Šmarjeti je spel krah!“ Stotnik Šurm je gledal hčerko, ki se je od neukročene jeze posili emerala, potem pa je rekel:

„V Šmarjeti! — Tam so Malga-jevci! Četniki!“

„Četniki? — Aha!“

Požgajnar je pred stotnikom že enkrat ponovil svojo stofijo in sebe naslikal kot nedolžnega mučenika.

„Poslali bomo takoj komisijo na lice mesta, gospod Požgajnar!“ ga je odpravil glavar.

Poklicali so nadporočnika Malgaja, ki je bil po naključju v mestu.

„Vaši so ga spel polomili!“ mu je očital glavar, ki ni mogel zatajiti lihega zadovoljstva.

„Tega Požgajnarja pač niso po krivem, poznam ga!“ se je zagovarjal Malgaj.

„Tudi jaz mislim tako. Poznam ga kot nepopravljivega nemčurja. Njegov oče pa je še z Einspielerjem hodil po slovenskih shodih. Toda, kaj hočete, danes se vodi kurz za pomirjenje, za počasno kulturno osvajanje nam odtujenih ljudi. — Razen tega ima Požgajnar v občini velik vpliv, stara imovita družina! Take ljudi skušamo pridobiti zase, čeprav jim tu in tam kaj spregledamo. — Taki nastopijo nam pri mirovni konferenci škodujejo, posebno, ako se tega preveč nabere... Su-vanje žensk in podobne reči! Ne-prijetna stvar...“

Precepljanje sadnega drevja je zelo važno opravilo

Po naših vaseh imamo še vsepovsod sadna drevesa, posebno jablane, ki nam ne prinesejo nobenega pridelka, ker pač ne rodijo. Imamo tudi dosti jablan, ki sicer obilo rodijo, sad pa ni primeren za nobeno boljše uporabo. Sem spadajo grenko sladka jabolka, s katerimi so proti koncu minulega stoletja krošnjari razni kramarji in prizadeli s to sorto našemu sadjarstvu veliko škodo. Te sorte so uporabne kvečjemu za sušenje ali žganjekuho. Imamo tudi dosti sort, ki so preveč podvržene gotovim boleznim, n. pr. zaprtemu raku na vejah ali sadnemu škrlupu (krastavosti sadja). Tu in tam imamo še lesnike. Vsa ta drevesa so neizrabljen zaklad. V primeru, da je nasad itak pregost, takšna drevesa kratkoma odstranimo in s tem napravimo prostor sosednim drevesom, da nam bodo prinašala ta več in boljše sadje. Če pa imamo dosti prostora, jih pripravimo za precepljanje v spomladi z odgovarjajočimi sortami deželne sadnega izbora. Če precepimo starejša drevesa, nam ta običajno že tretje leto po precepljanju rodijo.

Za precepljanje je treba drevesa pripraviti takoj s tem, da jim požagamo krošnjo. Odstranitev vej v zgodnji zimi je važno za radi tega, ker drevo že v jeseni naloži rezervne snovi v deblu in močnejših vejah. Te rezervne snovi pa romajo proti koncu januarja naprej k lesnim in evetnim popkom, ker jih drevo rabi kot prvo hrano spomladi za razvoj. Če torej požagamo veje že v zgodnji zimi in ne šele potem aprila oziroma začetkom majnika, ko precepljamo, bi bile vse rezervne snovi že v odžaganih vejah in s tem oropamo drevesu veliko hrane. Odstranitev krošnje je sama na sebi velik poseg v življenje dreves, ker je krošnja nosilec listja, s pomočjo katerega drevo presnavlja hrano, ki prihaja iz korenin. Listje predstavlja torej nekak želodec drevesa in je odstranitev krošnje za drevo jako težka operacija. Če odstranimo krošnjo pravočasno, bodo ostale vsaj rezervne snovi v preostalih delih vej in se bodo nakopičile tu tudi pri spe-

čih očesih. Na ta način omogočimo drevesu, da drevo v preostalem delu drevesa spomladi hitro razvije precej pogankov in si torej tvori nove organe za presnavljanje. To samopomoč drevesa naši sadjarji iz nevednosti dostikrat preprečijo s tem, da odstranijo vse novotvorjene poganjke na vejah in na ta način povzročijo pogin precepljenega drevesa, ker ni moglo pretvarjati sokov, ki jih je sprejemalo s pomočjo korenin iz zemlje v za rast drevesa uporabno hrano.

Drevesa precepljamo večinoma za lub (za kožo), ker je to najenostavnejši način. Uporabljamo sorte deželne sadnega izbora, in sicer one, ki imajo močno rast, da rane na debelih vejah hitro obrastejo, n. pr. Boskopski kosmač, bobovec, v dobro zavetnih legah mogoče cvetač (rumeni belfler), ontarijo ali kanadko. V bližini letovišč ali drugih večjih potrošniških centrov je mo-

goče na mestu zgodnje jabolko beličnik. Cepiče je treba kmalu pripraviti. Narežemo jih doma ali pa naročimo od deželne kmetijske zbornice ali pri domačih drevesnicah.

Krošnjo požagamo v obliki topega kota, da ostanejo spodnje veje precej daljše od višnjih, da pozneje zgornje veje ne prerastejo spodnjih, ki se itak slabše razvijajo.

Ako imamo v naših sadovnjakih še sadna drevesa, ki nas ne zadovoljujejo, ne odlašajmo več s precepljanjem na prihodnja leta, temveč storimo to še letošnjo spomladi in v treh do štirih letih bomo uživali že sad našega dela. Da bo drevo to težko operacijo lažje preneslo, dajmo drevesu, če tega še nismo v jeseni storili, v zgodnji spomladi dosti gnojila.

Inž. Marko Polcer

Svinje pozimi neutešeno grizejo vse, kar je lesenega

Iz Piščeve razprave v „Kmečki ženi“ od junija 1940 in hkrati odgovor na tozadevno vprašanje iz Globasnice.

Če svinje grizejo les in pijejo gnojnico, je to samo dokaz, da je vse naše krmljenje nenaravno in nezdravo. Preveč z napoji krmljene živali čutijo v želodcu stalno nekakšno praznino; takim svinjam manjka v želodcu in črevih za pravilno prebavo potrebnih trdih snovi, ki bi po domače povedano, „čreva narazen držala“. Zato tudi svinje grizejo les, zid itd.

Nedavno so v Ameriki napravili proti visoki nagradi pri treh ljudeh poizkuse s prehrano z živili različne gostote. En poskusnik je dobil dve leti samo gosto, drugi samo tekočo in tretji navadno mešano hrano. Za nas zanimivo in poučno je dejstvo, da je drugega poskusnika bila po

dveh letih „sama kost in koža“ in zdravniki sodijo, da bo rabil več kot leto dni, da si bo opomogel od same tekoče hrane. Izjavil je tudi, da izvrženega poskusa s tekočo hrano ponovno ne bi tvegali niti proti milijonski nagradi. — Kakor je pri ljudeh, prav tako je tudi pri živini.

Čestokrat so priporočali pokladati svinjam, ki so preveč grizle korita in lesene stene, klajno apno, ribjo moko itd. In uspeh? Popolnoma neznan.

Zakaj? — Res, da vodeni svinjski klaji manjka tudi rudninskih snovi. Toda ena žlička klajnega apna oz. krmilne krede, katero dobi žival dnevno kot dodatek k običajni vodeni klaji, sploh ne pride do učinka. (Sicer je pokazala izkušnja, da grizenje lesa ni samo izraz prevodene klaje in pomanjkanja apna, marveč čestokrat tudi pomanjkanja drugih rudninskih soli, n. pr. kalija. Zato tudi tako zelo priporočajo dajati svi-

njam presejani pepel, ki poleg apna vsebuje še mnogo kalija in fosforja.) Ven na prosto, kjer bi se svinje lahko poljubno nažrle zemlje in s tem tudi apna ter rudninskih snovi sploh, pa živali navadno ne postimo dovolj časa. Če tekajo svinje kake pol ure po dvorišču, se nam zdi že kar preveč.

Nekemu posestniku so svinje kljub stalnemu pokladanju klajnega apna h krmi in ilovice v koč grizle les in pile gnojnico. Šele ko je posestnik ilovico temeljito premešal z rezanico slame in z lesnim ogijem ob istočasnem prehodu od vodene na gosto suho krmo, so svinje nehale pozimi grizti les.

Krmimo torej od vsega početka, od prve mladosti dalje, pri svinjah le gosto in surovo in dajmo vodo (za žejo) posebej med krmljenjem ali po krmljenju! Potem ne bo toliko nevšečnih pojavov glede grizenja lesa in bodo svinje gosto krmo, katero bodo temeljito prežvečile in oślinile, tudi polovico boljši prebavile in izkoristile.

Dajmo pozimi odraslim svinjam le surovo peso in kuhan ali parjen krompir, pomešan z otrobi ali rezanico suhe detelje ali senenim drobirjem (in tudi oljne tropine) v obliki suhih žgancev! Starejše svinje navadimo na surovo, gosto in trdo krmo tudi lahko še v jeseni, ko nehamo pokladati razna zelena krmila. Spuščajmo tudi poleti in pozimi ščetinarje redno na prosto!

Na redno zimsko spuščanje pa je treba živali naravno stopoma utrditi. Tudi ob pokladanju prej navedene goste krme redni dodatek krmilne krede, pribl. eno žličko na dan in žival, očitno koristi proti grizenju lesa in raznim drugim nevšečnostim pri svinjah.

Vernik.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: France Košutnik. Tiska Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsgürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.

„Bomo videli, kdo je koga suval!“

Malgaj je imel pravo četniško lastnost, da je zmeraj in v vsakem primeru branil in zagovarjal dejanja svojih četnikov.

„Poslati moramo komisijo! Požgajnar ne bo miroval in se bo sam pritožil v Pariz, če mu ne damo zadoščenja. Preponosen je!“

„Dobro, pa pošljite!“

Malgaja je tako popuščanje bolelo, na komisijo se je pa poživžgal.

Drugi dan je bila mešana vojaško-upravna komisija že ob devetih na licu mesta. Razen zastopnikov okrajnega glavarstva, vojaške komande in občine je tudi Požgajnar prignal nekaj „mož“, svojih znancev. Nihče ni vedel, da je bil to tajni odbor celovškega Heimatschutza za Važenberk.

Komisija je ugotovila krivdo četnikov, kljub temu, da so bili izzivani. Posledica je bila, da je vojaška komanda četnike še tisti dan premetila v Želinje, kjer jih je vzel pod streho slovenski kmet.

Požgajnar je triumfiral, razen dobljenega zadoščenja pa je poslal še podrobno in izmaličevano poročilo o tem dogodku preko Celovca v Pariz. Četniki so kleli.

„Vse gre narobe! Če bomo tako delali, moramo zgubiti, pa bodimo z enim ali z drugim.“

Vuga pa je dostavil:

„Ko bi bil slutil, da se bo stvar tako končala, bi mu bil še malo krepkeje potipal rebra.“

„In tisti kozi tudi!“ je dejal Lužnik.

Vugov vod Malgajevih četnikov je že nekaj dni stražil demarkacijsko mejo ob Krki, zahodno od Slovenjega Šmihela.

Slovenska vlada v Ljubljani se je spomladi leta 1919. odločila, da na svojo roko napravi z vojaško okupacijo celovške kotline konec negotovemu stanju na Koroškem. Tem bolj, ker so tudi koroške deželne oblasti in vojaške organizacije proti volji centralne vlade na Dunaju pripravile obsežne mere za nasilno vojaško okupacijo spodnje Koroške, ki so jo zasedli Slovenci. Razmere na demarkacijski črti so postajale čedalje neznosnejše; začasna upravna meja se je naglo začela spreminjati v fronto gverilnega boja. Bilo je še vprašanje, kdo bo sunil prvi.

In prva je sunila Slovenija...

Slovenska vlada je podcenjevala odporno silo in vojaško moč koroških obrambnih čet ter se je slabo in površno pripravila. Njene vojaške sile so zaostajale za koroškimi. Vojaštvo, skoraj izključno sestavljeno iz prostovoljcev, ki jih je prvi veter navdušenja in agitacije pri-

tegnil pod zastavo, ali pa so bili s silo nagnani podnjo, je bilo sito vojne; jelo se je počasi razkrajati, postajati ravnodušno. Tako je moralo priti, kajti, ne četništvo ne vojaštvo ni našlo nikjer tiste notranje, velike duhovne sile, ki bi ustrezala takratnemu revolucionarnemu razpoloženju množic, ki bi jih zgrabila, jih nosila... jih dvigala... in jih razvila v veliko zmagojočo, udarno ljudsko silo...

Lepa, jasna noč je počasi legla nad dolino Krke. Že je hladen mrak pokrtil grabštansko in pokrško polje in ga zavil v nepresojno zagrinjalo, ki se je širilood otmanskih gor na severu tja prek Roža do orjaških sten Karavank na jug. Z nočjo je prišla tudi lihot, taká zaspána, da se je slišalo pluskanje vsakega najrahljčjšega valčka vode Krke, ki je tekla tam za nizkimi travnatimi bregovi.

Vugovi četniki so prenočevali v starem seniku kraj širokega travnika. Fronta je sestajala iz samih takih stražnih postojank, ki so bile v stalni zvezi med seboj.

V seniku je bilo le v enem kotu še malo sena, toda ta kup je bil že davno razvaljen v ležišče straž, na katerem so sedeli Močivski Petruh, Hed, Lužnik, Kordež, Vuga in ostali. Stražmir je bil z Arumom in še z dvojico na patrolji. Prostor je bil temen, prhnlost sena in starega

lesa se je mešala z ognjem vigredne noči, ki je od vseh strani silila v senik.

„Ali bi napravil luč?“ je spregovoril Lužnikov. Tema mu je neprijetno stiskala srce.

Namesto komandanta Vuga mu je odgovoril Hed:

„Ali ne veš, kako se glasi povelje: Nobene luči. Zdaj nismo več na meji, temveč na fronti... Vidiš, da je izhod obrnjen proti Krki, vrata pa so odprta.“

„Pa jih zaprimo!“ se je oglasil Petruh, kateremu je bilo prav tako tesnobno.

Nikomur ni bilo do spanja.

Lužnik in Petruh sta vstala in se pretipala do razveganih vrat; ko sta jih hotela prisloniti v podboje, so vrata zaškripala, kot bi se odpirala krsta.

„Menda še nikoli niso bila zaprta!“ je rekel Lužnikov, ko sta jih naposled le priprla. Nato se je priklipal nazaj do ležišča, kjer je ležal njegov nahrbtnik, in poiskal svečo.

„Ali bi prižgal?“ je vprašal Vugo.

„Prižgi!“ je ta malomarno odgovoril.

(Dalje)